

THESES
PROBLEMATA, ET
DISPVNTATIONES ALI-
QUOT PHILOSOPHICÆ,
QVAS DÉO PROPITIO.

Pro virili propugnabunt Adole-
scemæ 32. Rude Magisteriali donan-
di, ex Academia IACOBI REGIS

Hac vice cum Laurea emittendi, ad diem 9. Kal. Au-
gusti, Edinburgi, in Aede sacra Australi.

Præside ALEXANDRO HEPBURNO.

FLOREAT

ACADEMIA

IACOBI

REGIS.

EDINBURGI,

Excidibunt Heredes Andrea Hart. 1632.

AMPLISSIMIS
AC CONSULTISSIMIS
DOMINIS,

D. ALEXANDRO CLERICO,
Vrbis Edinburgi Praefecto illustrissimo,
D. D. Gulielmo Dickeo, Thomae Char-
tero, Roberto Achisono, & Joan-
ni Smythaeo Prætoribus æquissi-
mis, Iosepho Marjoribankeo ædili vi-
gitantissimo, & Gulielmo Graio que-
stori frætilissimo,

Ceterisque Vrbis EDINBURGENAE Senatoribus
prudentissimis, Academie IACOBII RE-
GIS patronis dignissimis,

Adolescentes Magisterij candidati. S.

Dubia satis & diutina, (rationibus non levibus aliorsum impellentibus) in Mucenate se-
ligedo (D. Praefecte claris. Pretores. æquis.
Senatores prudentis.) nobis disquisitio fuit.
Verum præolara vestra in Academiam matrem nostram
merita, (cuius non solum fantores, sed amplificatores in-
dies estis) ad vos trabeant: Eximia etiam humanitas,
& in Preceptorum nostrorum benignitas ducebant; quodque
vestrum aliquot filios condiscipulos & consortes, præ-
sertim

serium Gilbertum D. Prefecti optima spe adolescentem,
haberemus alliciebat. Imo si harum nulla causa adfuisse,
vel virtutes vestra iam illustres & splendidae; (nam sive
rebus publicis, sive privatis vacet, in vos oculos simul
& mentes omnes conjiciunt, consilio prudentes, vita pro-
bi, vigilancia & cura præstantes) nos ita facere mone-
bant: adeo ut vos hoc tempore sine vel fæde ingratisu-
dinis crimen, vel negligentia - suspicione praterire non
poteramus. Accipite igitur, quo soletis hilari vultu,
munusculum hoc chartaceum, opusculum hoc in diem tan-
tum duraturum; gratorum tamen animorum pignus perpe-
rium, & testimonium truissum: siquidem e multis vos
compellare, rabbisque hæc lucubratiunculas offerre ausi-
simus nominationem, confidentes qui uester est ad rem publicam
literariam promovendam ardor, in Academiam & præcep-
torem nostrum amor, vos nobis non defuturos; quin potius
aura favoris sobolem hanc nostram refocillaturos, ut spi-
ritum & vitam à vobis hauiat; Ngs interea quos ha-
ctenus beneficiis onerasti, (quoniam non modo solutioni
sed professioni impares sumus) comprecabimus serio, vt
diu vobis Senatoribus V RBS hec gaudeat, talesque ei
nunquam desint, satisque habuerimus, si vestra, que al-
tè herent in animis nostris, nomina in huc opelle frontali
exponamus, beneficij uestri argumentum, pariter & ob-
servantia nostra authoramentum, Valete.

Adolescentes

Adolescentes Magisterii candidati.

Adamus Storius.
Alexander Setonius.
David Dennistonus.
Fredericus Primrosius.
Gilbertus Clericus.
Gilbertus Richardsonius.
Gulielmus Carnagius.
Gulielmus Kerus.
Gulielmus Knoxius.
Gulielmus parersonius.
Gulielmus Pouraeus.
Gulielmus Scotus.
Gulielmus Wemius.
Henricus Humius.
Hugo Henrisonius.
Iacobus Hastings.

Iacobus Kidus.
Iacobus Lundius.
Iacobus Mercerius.
Ioannes Borthuicus.
Ioannes Curtaeus.
Ioannes Furdius.
Ioannes Hayus.
Ioannes Mortimerius.
Nathanael Rathbandus.
Robertus Alifonus.
Robertus Hayus.
Robertus Kerus.
Robertus Lawus.
Rogerus Poraeus.
Samuel Macquornaeus.
Thomas Hilarius.

THESES LOGICAE.

THESIS I.

N disciplinis Prædictis, idem est obiectum, & finis proximus principialis hoc in artibus est entis productio, non ens productum: quod innuit Arist. in distinctione illa per vulgata, ἐπειδὴ τὸν αὐτοῦ γένον, τοῦτο: τὸν τρίτον δὲ, ἀναγνωστικόν. Ut igitur se habet ens ad scientiam, sic generatio seu productio ad artem: sed illud istum est obiectum, cur non & bac huius similiter erit?

II. *Ad eamque yllyntu, t. tria s. 7. i. vñ luxu. 7. Metaph. 7. explicationis, iustificationis, obiectum operatricium habituum, cap. 4. 6. Ethic. (quod opposuerat Nicomachus cap. 3. & apertissim cap. 6.) Subiungit, dicit etiam ut estensior, à Januarius, à rixius, dicit etiam dicitur. Nonne talium erit scientiarum cap. Vero 6. in rixu etiam etiam dicitur.*

III. *De qua necessitate in locis his proxime citatis loquitur Philosophus? Num complexa? At in priore text. nemo pudens hoc afferet, cum de contingente incomplexo, illic & in tota illa doctrina sermo sit; Nec in posteriore, quia talis sensus verbis ipsis non quadrat, nec quicquam valebit distinctio habituum, ibi ab obiectis petita, si oppositio statmatur inter obiectum complexum habitum speculatoriorum, & incomplexum practicorum, nam adhuc stante hac distinctione possent obiectus complexus & incomplexus convenire; Presertim apud eos qui dicunt scientie obiectum aliquando esse contingens, nam hos rogarem, unde necessitas scis entia complexa dependeat? Si non ab incomplexa subiecti, bac non obstante, in arte dabitur absoluta necessitas complexa, cum aliud non sit quod impedit. Verba itaque Philosophi necessario de necessitate incomplexa intelligenda sunt. Et concludendum est, speculatorias, & practicas disciplinas obiectis materialibus differ-*

A

minari;

mirari: Et sicut circa solas res contingentes versatur disciplina operatrix, sic circa solas res necessarias contemplativa.

III. Subiectum demonstrationis in qualibet scientia parti-
ali, vel est ipsum genus obiecti, vel ipsius species aliqua, sive ana-
loga, sive univoca; cumque triangulum, aut alia quævis figura,
nec sit genus obiecti Mathematicæ, nec ipsius species aliqua, sed
solum terminorum quantitatis certa dispositio (terminus enim ab-
strahit à tali vel tali figura, & prout varie disponitur, ita varia
figura ratione recipit) nullius vera demonstrationis, sed in sum-
ma similitudinaria subiectum erit.

V. Nec resert quod secundum quosdam authores, figura in
Mathematicæ dicat substantialiter, tam quantitatem, quam quanti-
tatis certam terminationem, ita ut illa terminatio quantitatis
non sit figura, sed forma figura, cum idem obex inconcussus ma-
neat.

VI. Non satis est ad genus scibile, ut omnia alia obiecta in
scientia ad ipsum revocentur, nisi illud ad aliud supra se genus
non reducatur: Quod sine ope abstractionis fieri nullo modo potest.
Ad unitatem itaque obiecti scibilis, licet non sufficiat, necessa-
rio tamen requiritur abstractio, per quam sepissime scientias dis-
tinxit Philosophus.

VII. Cur dicitur Logica habitus instrumentarius? Num quia
instrumenta fabricantur? At idem plare que artes principales praes-
stant. Num quia instrumentaliter concurrit ad actus & opera-
tiones scientiarum, aliorumve habitum principalium? Atqui
ne ut instrumentum totale, nec ut partiale. Non priori modo;
quia tum ab ea immideate altius scientiarum procederent: quod
si dicas instrumentum esse coniunctum, non separatum, ideoque hoc
non sequi, cum applicetur à scientia: Tum quaro, ante acquisi-
tiun habitum scientie, quod tunc magis opus erat instrumento
ad hos altius elicendos, à quo applicabatur Logica? Nec posteri-
ori modo, quia tum ponendum esset aliud partiale, ex quibus fies-
ret totale, quod nullum (ut puto) admittit.

VIII. An vero quoniam habitus aly intellectuales ex altibus
prævijs generantur, quos nequit intellectus elicere cerio, nisi in-
formatus

formatus Logica, propter concursum eius tanquam causa sine qua non, pro ipsorum facilitiori generatione, dicitur vulgariter instrumentum?

IX. Applicatio instrumentorum Logicorum ad aliorum habituum mysteriarum metaphorica est locutio: Nec aliud quam intellectum, informatum Logica ut modo sciendi simul & habitu scientiali, elicere actum, qui secundum modificationem à Logica, secundum entitatem ab ipso habita scientiali dependebit: Cum alia nova extensio Logica docentis, aut aliis specie diversus actus non sit excogitabilis; multoque minus subordinatio habetur. Et ecce neque instrumentaliter concurrat ad actus scientiarum, nec prænenda est illa confusio instrumentorum Logicorum cum fine scientiarum: Quantoque minus finis eius dicenda est cognitio veritatis, quam aliarum artium finis sua architectonica.

X. In Notionibus Logicis idem est fieri, cognosci, & esse, et arumque cognitio est generatio, seu productio, & contra. Si igitur generatio omnis ex sua natura requirat ordinem compositum, evidens est Logicam, sicut de facto tradita est, non posse alio ordine quam compositivo tradi.

XI. Nec certe confusa, aut generalis prænotio finis sufficit pro ordine resolutivo: siquidem ea habetur in praemissis scientiarum: sed requiritur progressus ētū tacēptat, ex Arist. & eūdēm μέγχη τετραώδιον ἐπίκλησιν, Cap. I.1. Politic. talisq; principiatis principia sui resolutio, erit exacta explicatio finis.

XII. Unitas conformitatis, quam quidam naturae tribunt, à parte rei secundum ipsos, nil aliud est, quam individua aliquius natura habere naturam conformem inter se. Verum quacunq; sunt conformatia inter se, vel respectu alterius talia sunt, in quo habent convenientiam quandam, vel quia unum est tale propter aliud; ut imago & res representata: Cumque natura que est in uno individuo sit conformatis illi que est in alio, non propter illam, conformatis erit ratione naturae virisque communis: Nonne hi autores consequenter dicunt, naturam esse unam unitate formalis minore numericā, seu communitatis, à parte rei.

XIII. Λέγεται καθόλη, ἡ φύσις τῆς φύσης, cap. 13. 7. Meta-

physic. Id est quia essentia non est pars, sed causa pars, et in ea non est pars, Cap. 5. 1. Topic. secundum Philosophum, essentia universalis, & proprii opponuntur, nisi unica essentia simplex poserit conflat ex oppositis rationibus. proprium non erit universalis, nec idem poterit esse proprium & commune.

XIII. Licet quicquid pramanet ab essentia subiecti, non sit proprium, omne tamen proprium quodammodo proficit ab essentia subiecti. Et omne accidentis quod ab ejus essentia non dimanat, est commune.

XIV. In quantitate enim, & in qualitate, & in actione, & in passione, & in operatione, & in potentia, & in potentia, Ideo proprium nequis removeri a subiecto, ne cogitatione, ut de eo salva eius essentia negetur; sive sit Physicum sive Metaphysicum: Et qui contrarium docent, futile reddunt accidentis descriptionem.

XV. Si sola quantitas molis si predicamentalis, cur ludatur distinctio numeri, in transcendentali & predicamentali, cum hic solus reperiatur in rebus materialibus, sequens naturam sui generis, ille in spiritualibus. & aequaliter in ipsis, qua verè sunt quanta, & non quanta, à quibus realiter non distinguitur; An non secundum Phil. cap. 6. 2. de anima, numerus est sensibile commune: Cuiusmodi non est ternarius Angelorum.

XVI. Cum uterque Parentis in generatione prolis concurrat in genere principiis activi, tanquam duplex causa partitius, ex qua sit una totalis, ut infra monstrabitur, dicendum est unicam esse in filio relationem, per quam refertur ad utrumque parentem, ut terminum ad aquatum, & ad utrumlibet ut inadiquatum, & unis causa esse in parte & matre totalem relationem, ei correspondentem.

XVII. Apparet ex Arist. cap. de qualitate, habitum dici difficile, sicut dispositionem facile mobilem, ex parte subiecti, non obiecti, quomodo igitur opinio intensa dicesur dispositio, & scientia in minimo gradu habitum vocabitur, nisi admittatur, habitum posse unico actu, dispositionem autem crebris aliis signis.

XVIII. Eadem qualitas numero proculdubio prorsus quam esset habitus erat dispositio: & si maior unitas minorē semper includat, habitus & dispositio nequeunt specie distinguiri, cum numero converniantur.

XX.

XX. Fallacia captionis a compositione, ex eo provenit, quod orationis cuius sensus est duplex, divisus verus, & compositus falsus, respondentis unicus sensus divisus apparet, contra quem ex sensu composito infert Sophista conclusionem falsam. Sensus sumtem divisus est, quem faciunt partes orationis divisi sumpta, compositus quem continet, sique respectu temporis, & aliarum conditionum ut exempla Arist. Inculenter ostendunt.

XXI. Nec sensus compositus tunc falsus est, quando aliquid tribuitur uni alteri continet, quod ei non competit separatim; hic enim sensus mihi potius videtur verus, praterquam quod dictum illud vere continet causam fallacia captionis extra divisionem, utinque vel opposito modo reconcinaretur.

XXII. Doctrina Arist. magna pars 8. lib. Topic. & de Sopbiſt. Elenc. referenda est, ad disputandi formulam, qua suo tempore vigebat, per interrogaciones & respondentes procedentem: adeo ut petitio principii vitium tantum nunc ac olim non reputandum sit, cum per argumentationes tota disputatio progrediasur; qui autem petere quispiam dicetur? quod probare statim intendit; aperta itaque & vera petitio principii erit, cum quis succumbit in illius propositionis probatione, que eadem est cum conclusione; nec secus dicendum est de captione a petitione principii qua nunc tans topere non est verenda.

XXIII. Non autem statuit Arist. captionem a petitione contrarii, quia petendo contraria, nihil direllere inferunt contra thesim id est a via regia in ratione, to be in oppositione, to be in contradictione; Cap. penult. ult. Topic. Et licet petas ille contraria, respondentis tamen non admittere cogitur; nec hoc pacto respondentis proponens imponit; Hinc manifestum est numerum captionum optimè ab Arist. definitum fuisse.

XXIV. Verum rogabit quidam postquam posmisset Arist. causam apparentie captionis a consequente dicitur inveniri in divisione seu quia putatur predicatum esse reciprocum, quod non est reciprocum, cur huius deceptionis originem refert in sensum? In quemprava dispositio syllogistica, ut ipso nosio secunda non incurrit.

XXV.

XXV. Similiter quod ratione dicitur capio in dictione in qua
inseritur Catilina est alba. Cum tantum ad sollecitum ducere,
nec in rebus colligi videatur ullus elenchus, cuius forte causa
latenter est; nescio an communiter traditae sufficiat. Sed an illa
captio in qua inseritur paries est alba sit à figura dictiois, cum
quidem non vix illa ratione ducatur, non est ut dicamus eiusdem spe-
culationis. Verum si quis rogetur desiderio sciendi aut tentandi,
in tunc ostendemus.

XXVI. In propositione per se, est essentialis quidam respectus
inter terminos, idque nexus causalitatis: ad singulos itaque modos
per se distinctos & peculiaris nexus causalitatis spectabit; cumque
prater solim causam efficientem interna nexus nullus proprius se-
cundo modo relinquatur, quippe nexus materialis causa commu-
nis est et cum propositione per accidens, hunc sibi inter vendicabit.

XXVII. Ad propositionem secundi modi per se, requiriuntur
ut pradicatum dimonet ab essentia subiecti, & ita hac propositione
in Luna est Eclipsis, non est per se, nedum universaliter, non enim
convenit Eclipsis Luna, qua Luna est, sed quatenus est corpus
quod recipit lumen à Sole in tali distanția; quod si in aquila inters-
titio Mercurius aut alia stella illuminaretur à Sole pariter Ec-
lipsin patetetur.

XXVIII. Tardius cibis innotescit ad hoc utrum in triptoton quidam ratiōne
in leonem inserviat etiam in aquila, in dīgitū etiam in būptiōne, non vix.
Et p. y. dīgitū etiam in aquila. Solum igitur accidentis necessari-
um est demonstrabile, & necessarium tam ex parte subiecti, quam
predicati.

XXIX. Si verum sit axioma, ex communi Logisticorum con-
sensu, conclusionem sequitur biliorem partem, quomodo potest ex
minore contingente inferri conclusio simpliciter necessaria.

XXX. Sed neque potest conclusio qua inseritur ex una pre-
missarum lumine naturali nota, & ex altera de fide esse evidens;
cum ex virtusque premissa evidētia conclusio evidētia de-
pendat: Proinde talis conclusio, nec ad habitum scientie natu-
ralis spectabit, neque scientie supernaturalis, quam ob defectum
evidētia appellant imperfectam, sic enim esset scientia & non

scientia; quippe scientia per solam evidentiam distinguatur a fideli habitu, cum convenienter in firmitate & certitudine fides & scientia.

XXXI. Sed ex eo falluntur autores hi, quia putant credere solum esse assentiri testimonio immediate, propter testantis autoritatem; non etiam assentiri conclusioni deductae ex illo testimonio, idque propter illud testimonium; cum hoc non minus quam illud sit actus credendi. Pertinet itaque conclusio illa praedicta ad habitum fidei.

XXXII. Impossibile est connexum accidentis cum subiecto esse artiorem, quam sit causa eiusdem accidentis cum subiecto: minor itaque demonstrationis duxit necessaria erit; Falsumq[ue] est sufficere ad minorem esse ~~causa~~ ~~causa~~.

XXXIII. Consequenter dicimus non omnem demonstrationem ex causa interna esse perfectam. Talis est illa in qua ostenditur accretio luminis inesse Luna propter sphaericam figuram: minor enim huius demonstrationis duxit. (at Luna est sphaerica figura) non est necessaria, ut falsus bac in re posuit Zabarella, lib. 2. de propositionibus necessariis, cap. 12. nam Sphaerica figura est accidens Luna; commune ei & alijs corporibus. Maior etiam illius propositionis (omne corpus sphaericum paulatim illuminatur) non est reciproca, attributum enim latius patet subiecto, nam non omne quod paulatim illuminatur, est corpus sphaericum; & ita non est demonstratio per causam adequatam.

XXXIV. Talis est etiam illa, in qua demonstratur casus foliorum inesse arboris propter congelationem humoris, conclusio huius demonstrationis non est necessaria; casus enim foliorum non inest arbori qua arbor, quia tunc omni arbori inest: nam reduplicatio secundum Logicos convertitur in universalem simplicem, sicut illa in hanc, omni arbori inest casus foliorum, quae falsa est, non enim inest Lastro, & alijs quibusdam.

XXXV. Propositione quarti modi per se est, in qua effectus prædicatur de causa externa, que propriea vel est contingens, ut adiutor adiutor in qua effectu secundum ultimum prædicatur de causa, vel formaliter sumpta est falsa, ut pistor est pictura; idemque

oque merito post explicacionem quatuor modorum per se, à demonstracione perfecta quartum modum ut non necessarium relegas,
vit Philosophus:

XXXVI. Consequenter dicendum demonstrationem à causa externa non esse simpliciter perfectam, cum talis omnino regulis ab Arist. traditis adversetur, licet consueto more exempla in ijs posuerit, que vulgo eiusmodi reputabantur.

XXXVII. Dicimus præterea, quod eiusmodi debeant reponi in numero demonstrationum per causam remotam, erintque tales demonstrationes secundi gradus: nam licet non sibi per causam necessariam, sunt ratione per veram, & sic non sunt inviles nec vane.

PROBLEMATA LOGICA.

Verum ens rationis habens fundementum in re, dividatur adequate in relationem, negationem, & privationem, an non?

2. Verum natura ex se sit, & in trahere communie à parte rei, an non?
3. Verum universalia sint ab intellectu per notitiam comparativam, neque?

4. Verum universale per actum predicationis, ex abstracto fiat contrarium, & ex universalis particolare, an non?

5. Verum universalia sint quatuor, an non?

6. Verum omnis species subiectibilis sit predicabilis, an non?

7. Verum individua reponenda sunt in predicamento, necne?

8. Verum concreta Physica accidentium per se ponantur in Categorias, an non?

9. Verum accidens idem numero possit esse in diversis numero subiectis, an non?

10. *Virum divisio substantia in primam & secundam sit subiectum in accidentia, an non?*
 11. *Virum tres sint solum species quantitatis continua, an non?*
 12. *Virum relatio ex naturae rei distinguatur à fundamento, an non?*
 13. *Virum relationis terminus sit formaliter relativus, an non?*
 14. *Virum tot sunt patres, quos sunt filii, an non?*
 15. *Virum transcendentia possint infinitari, necne?*
 16. *Virum Conclusio sit pars syllogismi, an non?*
 17. *Virum omnis Syllogismus illatus sit probativus, an non?*
 18. *Virum inducere & enthymemta sint species argumentationis, onis à Syllogismo essentialiter distincte, an non?*
 19. *Virum Metaphysica sit una specie scientia, an non?*
 20. *Virum scientia subalternans & subalternata differentia essentialiter, an non?*
 21. *Virum de subiecto singulari possit dari scientia, an non?*
 22. *Virum de ente per accidens dari possit scientia, an non?*
 23. *Virum propositio de subiecto singulari corruptibili dari possit eterna, an non?*
 24. *Virum opinio semper habeat formidinem partis opposita, an non?*
 25. *Virum habitus erroris possit stare simul cum habitu scientia, an non?*

DISPUTATIO LOGICA PRIMA.

An Accidens sit genus univocum, ad novem pradicamenta accidentium.

VT status controversie commodius intelligatur, quedam ^{et} duas premittenda sunt: Primum. Genus analogum esse medium, inter pure homonymum & synonymum. Secundo, ad genus

nas univocum requiri, ut ratio eius communis prescindatur a differentio, & consequenter differentia prescindatur a ratione eius communis, secus aliquid esset praeclsum, & non praeclsum, divisum & indivisum: quod implical: nam genus esset divisum a differentiis non divisus ab ipso, hoc suppositum habetur, 3. cap. 3. Met. ubi Arisbi negat bac de causa ens esse genus, ut & in 3. 30. & 20. in qua dicitur: dividitur in divisi & in esu: Tertio, analogiam proportionis non sufficere per se facere nomen analogum, sed solum ratione attributionis cui coniungitur, cum proportio in univocis etiam reperiatur, quam enim proportionem habet animal in homine ad hominem, eandem animal in bruto ad brutum, quare illa solum proportio, qua invenitur in rebus sub uno nomine essentiam partim eandem, partim diversam habentibus quatenus illo nomine significantur, facit nomen analogum, constituitque speciem distinctam analogie, que vera est attributionis: nequeunt enim plura sub uno nomine habere essentiam in equaliter participatam, nisi per prius convenienter uni, & per posterius alteri, & ita dicatur.

Hus premisis, dicimus accidentis esse genus univocum: quod duabus rationibus suademos. Primo, accidentis cum sit predicatum commune, dicitur de novem predicationis accidentium nec homonyme, quia non solum nomine, nec paronyme, quia non accidentario, nec analogice, ergo univoce & erit genus univocum. Sequela perspicua est a sufficienti divisione, solum tertia pars antecedentis controversa est, & sic probatur. Analogum attributionis per se primo debeat participari ab uno, quod dicitur principale analogatum: & ab aliis cum dependentia & essentiali attributione ab illo, sed accidentis non simpliciter participatur & primo ab aliquo ex novem generibus accidentium, quod sit principale analogatum, & eius ratione ab aliis; ergo accidentis non est analogum attributionis, nec refert, quod dicant quidam, accidentia dici accidentia per attributionem ad substantiam; hi enim falsitatis convincuntur primo, quia attributio illa solum posset efficere analogiam in ente, non in accidente. Secundo, quia substantia debet esse necessario talis, nam in analogia attributionis, minus principalia analogata dicuntur talia, quia principale analogatum ad quod referuntur est tale:

Etale: requiritur ergo ut substantia sit; & dicatur talis. Secunda
ratio, us sibi habet substantia respectus inferiorum suorum, ita ac-
cidens respectus inferiorum accidentium, sed substantia completa est
genus univocum respectus inferiorum, cur non etiam accidentis com-
pletum respectus inferiorum univocum erit? & sic sumptum non ma-
gis praedicabitur formaliter de differentiis inferioribus quam sub-
stantia, & ab omnibus accidentibus abstracta est una ratio univo-
ca, n. inherere subiecto. Sed ne subierit videamur, contra
quosdam afferentes esse analogum proportionis sic facile ostendi-
tur, (licet ex tertio supposito hoc substantum sit) quia accidentia
habent essentiam nemum partim, sed omnino eandem nomine
accidentis significantur: Ergo non erit analogum proportionis.
Dices cur non igitur substantia unum predicamentum accidentis,
sicut substantia ita ut accidentis primo dividatur in absolutem &
respectivum, & hoc deinde in alia genera subdividatur. Responde:
cundū rei naturā talis divisio potius fieri, sed spectando finem prop-
ter quem predicamenta inventa fuerint, commodior est hoc in nos-
vum genera distributio, per quam proponuntur expresse varia re-
rum genera, variique reales modi afficiendi primam substantiam,
per illam autem in confuso tantum.

DISPVTATIO SECYNDIA.

De verbo, altera interpretatione simplici.

Quorundam auctiorum sententia est verbum essentialiter
solum eiudem ratione significare, quam his quatuor ratione-
bus recipimus. 1. Interpretatio, que assimilatur con-
ceptui, pone compositione & divisione, non solum eiudem essentialiter
significat, sed verbum est talis interpretatio, ex Arist. cap. I
1. de Interpr. Tā pōst diuinata dicitur, tē iuncta iustitia eiuditione,
iūdiciis nūpius: Ergo. 2. Interpretatio ad significans composi-
tionem,

tionem, non solum eam essentialiter significat, sed verbum & coniunctio ipsorum in divitiae, & significare, hoc est inveniuntur. Ergo. Major est evidens, nam ad significare importat directe claud primas ratio significari a verbo, non consecutivè. Minor est Arist. in calce cap. 3. Tertia ratio quod meram compositionem significat est pars copulativa, seu coniunctiva, sed verbum non est particula copulativa, seu coniunctiva: Ergo. Major est certa, non minus etiam minor, alioquin Verbum esset Coniunctio, quod est absurdum, tunc enim haec oratio esset enunciatio, Petrus & Pater, quia idem valeret & ac est. 4. ratio, interpretatio qua est pars enunciationis, non solum significat compositionem parvium, sed verbum est pars enunciationis, estque ipsum predicatum formale, Major est evidens, Minor habet ex verbis Philos. cap. 10. 1. de Interpret. Enunciacionis, & hoc est inveniuntur, & prout & pater, &c. & confirmatur, nam iuxta hos autores, vel non datur enunciatio de est 2. adiacente, vel prater compositionem aliquid significabit verbum, & cum vel per se, & sic habetur institutum, vel ut nomen, & sic eadem vox cum una est significatio totius, cuique unicus responderetur conceptus, non unica esset simplex interpretatio. Porro fundamentum contrariae opinionis debile est, nam nil minus vult Philos. quam quod ex illo textu inferitur; intendens enim distinguere a nomine verbum, assertus ipsa per se dicta verba, hoc est seorsim sumpta & praeclara sub ratione generica, non propter speci-
ca quae non appareret nisi in enunciatione ut docet, esse nomina, id est nihil differere a nominibus, & statim subiungit differentiam ultimam in calce capit. Hinc patet primo definitiones nominis & verbi Logici, non Grammatici, a Philos. straditas esse. Secundo quod si dicendum de est 3. adiacente, significat enim ubique existentiam subjecti secundum existentiam predicatorum, & hoc sufficit, ut ad significet tempus, quia significat existentiam per modum actionis, qua mensuratur tempore, recratares floccos facilius, qua urgentes resolutionem verbi est ratiologiam nobis obtinuant. Dices nonne semper legitime inferitur proposicio de est 2. adiacente, ex propositione de 3. adiacente si existentia significetur proportionata; contra Arist. cap. 1. 1. duos casus ponentem, in quibus non licet hoc fieri. Resp. negative; cum enim existentia alia sit realis,

realis; & haec ad realis vel possibilis, alia concepta, seu intentionalis, sicut ens absolute sumptum supponit pro ente reali, ita est secundum adiacens supponit pro existentia reali, secundum illud analogum stat pro tuo famosiori significato: & sic non sequitur Homerus est Poeta, Ergo Homerus existit.

THESES PHYSICAE.

VNIVERSALE non cognoscit intellectus, nisi a singularibus abstrahat, nec singularia immaterialia nisi per species materialium, cum horumphantasmata tantum denuntur. Primum itaque cognitum, ab intellectu simpliciter erit singulare materiale.

II. Origo cognitionis nostre ducitur a sensibus: illud igitur universale prius a nobis cognoscetur, cuius accidentia & singularia prius & fortius in sensum incurvant; huiusmodi sunt corporis accidentia & singularia: Primum itaque cognitum inter universalia, erit ens concretum, quidditate sensibili.

III. Materia in prima notione potentiam universalem esse accidens, in secunda essentiale constitutus, ut notionem vanam improbamus: nam quis dicet accidens physicum fieri substantiam, licet de logico subtiliter satis quidam admittant.

IV. Imo materia essentialiter est pars potentia passiva, & tamen ex actu & potentia conflatur, incorruptibilis, radix omnis corruptionis, unica numero & multiplex, omnium formarum expers, appetitiva, unicaque dempta omnium causativa.

V. Materia ex se omnium formarum receptiva; nullatenus recipit, nisi que vel actione agentis de potentia ipsius educitur, vel propter praevias dispositiones ab eo preparatur, nec satis est sub generalitate privatum esse; nam per banc indifferens est materia ad omnes formas, adeoque non posset moveri magis ad unam quam ad alteram, & sic ad nullam moveretur, nec
ulla

villa generatio fieret; necessario igitur terminus a quo generationis est privatio forma educende e potentia materia vel saltem in ipsa introducenda.

VI. An non hinc manifestum est terminum a quo generationis esse particularem privationem, per quam materia moveatur ad haec potius formam quam illam suscipiendam, non autem universalē & genericā, qua per illam determinatur? Nec bīc sequitur, ad generationem essentialiter requiri formam corruptandam ex parte termini a quo, nam materia denudata omni forma hoc fieret: Vt cuncte suppositio sit pene impossibilis.

VII. Motus corporis Physici affectio prima est, maxime intima, ut apparet cap. 1. 3. Phys. omni corpori Physico naturaliter convenit motus localis, cap. 2. 1. de Cælo, si non equali, falsi sensu similis necessitate. Cælo igitur corpori ut pote omnium primo & dignissimo, ut situa offendit, licet in eum qualibet duobus, utrūq; ordinatorius inveniatur, motus erit naturalis cum inferioribus hisce virtutibus & insufficiencias communicare teneatur, hoc ne indicant figura rotunda, proximorum instrumentorum motus rectis absentia, aliaque id genus; quique motum eius præternaturalē afferunt; Arist. adversantur.

VIII. Quies cæli post diem iudicii, naturalius non erit, quia solum in se naturalem inclinationem in motum habet, nec contrahatur, cum eterna futura sit: ideoque præternaturalis, non propter rationem assignatam, nim. quia cælum est indifferens ad verumque, scilicet motum & quietem, sic enim neutrū esset ei naturale, quia quod est naturale respectu alicuius non est indifferens, sed determinatum ad illud, verum propter hanc rationem, quia licet contrarietur potentie naturali, non tamen obediens, per quam subdatur voluntati primi agentis.

IX. Tunc etsi dispergetur in an diaq; cap. 1. 6. Physic. & aliis, aliquae partes sunt ab eo separabiles in infinitum, in quibus singulis sunt acta continentia: Dabuntur itaque in quolibet continuo indivisibilia acta infinita; non solum potentia.

X. Verum indivisibilium horum quoniam erit subiectum? qui substantia tribuntur partes integrantes distinctas a se invicem præsuppositas quantitatibus partibus, facile se excedent, hisce enim indivisi

indivisibilibus correspondent alia in substantia, ut subiecta. Altius negari ius subiectum adequatum; sed hinc suaderem negare potius ius subiectum inbasioris, & dicere in quantitate solū esse per adhesionem ad partes quas continuant, cum sint modi partium, non res.

XI. Nec mirum est indivisibilia hoc generari, & corrupti per solum divisionem & coniunctionem quantitatis, & nullum agunt, quia inquirunt, quid sit illa indivisibilis materia, quod erat subiectum puncti continuatio ante divisionem? cum secundum priorem opinionem dicendum erit indivisibilia substantia modos, sem nodos esse partium, ideoque similiter inter se; nec verenda erit materia prima corruptio.

XII. Fide credimus cælum cum suo motu in tempore incepisse ab eterno cum motu posuisse esse, nulla ratio suaderet verum sine motu, sicut de aliis creaturis permanentibus sine varietate operationum, asseveramus ab eterno posuisse fieri.

XIII. Sicuti motus essentialiter differentia a termino ad quicunque, ita essentialiter perfectio deponitur: proinde latius essentialiter non erit generatione perfectior, sed solum accidentaliter in ordine ad subiectum, quia est in aliis operibus, q. 4. de Cœlo, q. q. d'ab velutum inveniuntur, cap. 7. 8. Physic.

XIV. Dari primum motorem, ipsum ateruitatem, immobilitatem, unitatem, infinitam virtutem intensivam, indivisibilitatem, 8. lib. Physic. evidenter demonstravit Arist. de immensitate, & omnipotencia optime sensi, ut ex scriptis eius manifestum est.

XV. Injurijs sunt Arist. qui assertunt ex positio in calce ultimi cap. 8. Physic. sequi Deum agere ex necessitate natura, cum ratio eius hoc tantum supponat, non ex propria sententia, sed eius, qui diceret virtutem infinitam primi Motoris esse in magnitudine, ut perpendiculari manifestum est.

XVI. Plura esse loca elementorum quam duo, ix. 10. & 11. 10. cap. 1. 4. de Cœlo, & cap. 3. 2. de generatione & corruptione, ex Arist. non video. Infirmum itaque argumentum ducitur a locis corum diversitate probare levitatem superiorum elementorum, siue gravitatem inferiorum specie differre.

XVII. Unius corporis simplicis unicum est motus naturalis,

lis, quia unicus est determinatus locus, cap. 5. 4. Physic. motus
ille elementi in oppositum locum ob metum vacui naturalis non
est; cum etiam non sit secundum inclinationem naturalem: nec
contra naturam, quia aliquid confert passum, in quantum, nempe,
per potentiam obedientiam subditur primo agenti, cui proprijs
sime incumbit huic malo succurrere: Erit igitur praternaturalis,
& profondo extraordinarius si sit, naturalis non erit, nisi idem fuisse
erit ordinarius & extraordinarius, quod absurdum est.

XVIII. Verum qui putas naturam corporis particularis
sufficienter occurrere posse huic defectui, quid dicis de casu in quo
nequit repleri vacuum, nisi per rarefactionem corporis a quo sit?
num ab ipso corpore particulari an necessario ad altioram causam
ascendendum est?

XIX. Arift, cap. 5. phys. Diminutionem pro motu vero
posuit, nec aliter de ea loqui repertus est, tenemus iure verum esse
motum possumus, cuius ratio essentialis consistit in acquisitione
minoris quantitatis, & rationem in contrariam a notione nominis
ut vix probabilem, & ut frivolum ridemus.

XX. Accretio viventium sit per intua sumptionem, non
omnino absolutam, alioqui fieret per penetrationem alimenti cum
iis partibus, qua sunt inter venas & poros; necessario itaque sit si sis
mul per iuxta positionem alimenti partibus nutritis ante conversi-
onem contigue & post conversionem continue factam; sed secun-
dum suam naturam per omnes partes viventis postulas fieri.

XXI. In locis quibusdam planissimis, celsissimis, latissimis,
quibus nimirum lacus esse ingentes testatur Scalig. Exerc.
46. Vivis prorscetebitis, & experientia notum est, ubi nec sunt
crebriores pluviae quam alibi; ad aquam itaque pluviale, aut ad
aqua in genitam in cavernis terra propter Montium cacumina, a
quibus usque fuscis fugitur humor virtute solis extractus (egre-
gia sane spongia cacumen Montis) originem fluviorum, fontium
& lacuum referre, ut ad causam totalem ridiculum in re est:
cum decuplum, & ut opinor, ampliorem oporteat esse aetrem, ad
aqua certam magnitudinem conficiendam, ubi erit sub terra spa-
tium?

XXII. Preterquam quod sit contra Salomonem disputare:
pro

pro salvanda autoritate Phyllost. 12. 1. Meteor. Cum non
solus de incrementi horum causa sed de ipsorum aqua primaria es-
gerit, dico de causa partiali & coadjuvante seruocem instituisse,
nihil de mari dixit quia vulgo notum fuit.

XXIII *Potentia vegetativa, quantum ad omnes partes est activa, ut apparat ex Arist. cap. 4.2 de anima. Cumque etiam formas eiusdem speciei insequantur potentia eiusdem rationis, cur non dicenda erit generativa in femina, sicut in viro activa? Prefsertim quia plerumque proles assimilatur matri, & agens est quod assimilat passum.*

XXV. Ratione etiam abs nonum est, non plus tribuere matrem in generatione proli quam terra in generatione minera, si de aliquo eius generatur minera, & sic ipsa terra continens illud aliquid, sicut locus convenientis generationi talis corporis erit mater eius; aut quam homini in generatione vermis; nec tollit quod non sit eiusdem speciei; Muls enim Equus dicitur pater Asina mater, ad authoritatem Phylos: 1. de generat. animal. c. sp. 19. & 20. dicendum quia mater plus administrat de materia quam pater, & qui a pater est principalis agens. ideo pronunciat absolute pater est causa activa, mater passiva.

XXVI. *Plures animas in eodem vivente esse ut monstrum in Philosophia abhorremus cum Arist. cap. 5. i. de anima, τὸν ζεῖν πολλα διαρρέαται ζεῖν, οὐδὲν ἀντίτιν φυγήν τούτῳ οὐδεὶς. Imo successis*

onem animarum in humana generationis progressus non admittimus.

XXVII. **O**stendit enim quod sit impossibile, inveniri lumen. Circa colores aliquem effectum habet lumen, non tantum circa medium: falsa igitur est sententia illa dicta communis lumen non requiri ex parte obiecti, aut sine dispositivo concurso lumini illuminato medio videri posse colorem: immo si per possibile & impossibile medium esset perfecte illuminatum, ad superficiem non illuminatam, color suu speciem non produceret.

XXVIII. In quacunque cognitione duo sunt, alio de Cate, actionis, & actionis busius terminu, species nempe expressa; in intellectu verbum mentis vocatur, & est qualitas, sicut virgo, que significetur vocabulo denotante actionem. Intellectio itaque formaliter non in actione vera, sed qualitate, id est in specie expressa, seu verbo, alio informante intellectum, consistit: Nam formaliter in eo consistit, per quod assimilatur potentia obiecto ex Arist. per solam autem qualitatem, non actionem, dicitur alio quid simile.

XXIX. Instinctus naturalis est ipse alius estimative potentia, qua cum sic alior sensu communi obiectum sensatum ab eo percipit: & praterea notitiam convenientiae vel disconvenientiae adducit, an non potentia quedam sensitiva interna vivitur speciebus insensatis?

PROBLEMATA PHYSICA.

Vtrum exordium Physices sit sumendum à secundo libro, an non?

2. Vtrum non viventia habeant minimum quod sic via generationis, an non?

3. Virum substantia habeat partes integrantes non acceptas à quantitate, an non?

4. Virum natura sit quid univocum ad materiam, & formam, an non?

5. Vtrum

5. *Virum privatio sit natura, an non?*
 6. *Virum anima rationalis sit natura, nec nec?*
 7. *Virum causa exemplaria reducatur solum ad causam efficientem, necne?*
 8. *Virum monstra sine per se intenta à natura, an non?*
 9. *Virum tempus distinguatur ex natura rei à motu, nec nec?*
 10. *Virum materia cœlestis differat à sublunari specie, an non?*
 11. *Virum differentia positionum conveniant Calo per extinsecam denominationem, nec nec?*
 12. *Virum dispositiones præviae efficienter concurrant ad explicationem forma presentis, & introductionem sequentis, an non?*
 13. *Virum detur quantitas coeva materia, an non?*
 14. *Virum omnis actio sit victoriosa, an non?*
 15. *Virum detur aliquod violentum perpetuum, an non?*
 16. *Virum detur in viventibus temperamentum, equale ad pondus, an non?*
 17. *Virum anima sit subiectum librorum de anima, an non?*
 18. *Virum anima definita sit per materiam organizatam, an non?*
 19. *Virum per posteriorem definitionem anima, prior demonstretur à posteriore, an non.*
 20. *Virum capilli & unguis informentur anima, an non?*
 21. *Virum quatuor humores sint partes integrales corporis viventis, an non?*
 22. *Virum uicinus sit sensu interius, an non?*

DISPUTATIO PHYSICA PRIMA,

An semen sit actu animatum.

VIM virtus seminalis vel utro dissimilans, vel ignorans subtilis Scaliger opinionem aphilosopham posuit; Verum quia plausibilis visa est, hisce de rationibus ut absurdam merito explodimus. Primo, si semen esset actu animatum

rum, sequoretur animam non solum esse auctum primum corporis phys. organici. Secundo, canem in vitro genericio non transfundere semen sed canem. Tertio, generationem canis fieri sine interiori seminis forma enim seminas anima manet. Quarto, has propositiones esse veras, aliquid semen est canis, & per conversionem aliquis canus est semen. Quintum absurdum admittunt, quod sequitur ex abnegatione virtutis seminalis, renunciantes fidem huic propositioni, homo hominem generat, qua est phys. 2. cap. 2. phys. & 8. 7. Metaphys. ex quo alind inconveniens pullulat, nempe, quod non sit relatio paternitatis & filiationis inter homines; probo sequolam; nam relationes illa fundantur in processione unius hominis ab altero per generationem, & Arist. 15. 5. Met. utrūq. è patre dicitur pater, quia genuit & produxit filium; alter dicitur filius, quia genitus est ab eo, sed secundum hos autores unus homo non generatur ab altero, ergo nec dabitur relatio paternitatis & filiationis, nam illa fundatur in potentia activa, hac in passiva. 6. Dum ex simeto fit mis, aut ex luto rana, Quaro, an adfuit anima ante dispositionem, seu organizationem, materia? Si concesseris, concedes etiam productam fuisse per creationem, cum non sit edulta e potentia materie, si negaveris, & recte, iterum peto, a quo materia fuit disposita? An non a virtute cælesti hoc facetur. Scaliger exercit. 5. & recte sic scalam scandit, ipsaque videtur qualitas quadam nota; qua sit causa ordinationis, simus, figura, numeri, & aliorum huiusmodi accidentium.

DISPUTATIO SECUNDA.

An per rarefactionem acquiratur nova quantitas,
& per condensationem desperdatur.

Omnino necessarium existimamus nouam per rarefactiōnem, quantitatem, acquiriri, propter has quantor ratio-nes. Primo, Ubique acquisitur nova extensio par-tium, ibi acquisitur nova quantitas, at per rarefactionem acqui-rimus.

ritur nova extensio partium. Ergo. Minor perspicua est: Maior probatur, quia extensio partium est ipsa quantitas, Ergo ubi extensio partium acquiritur, ibi etiam quantitas: Antecedens probatur, Illud formaliter est quantitas, quo aliquid formaliter est quantum, Sed aliquid dicitur esse quantum formaliter per alio quam extensionem longitudinis, vel profunditatis, vel latitudinis; Ergo extensio formaliter est quantitas. Secundo, si se habet maior intensio in qualitate, ita maior extensio in quantitate, sed in qualitate nequit intensio fieri, nisi per additionem partium gradus alium ad entitatem eius, ergo nec maior extensio in quantitate sine additione nova partis pertinentis ad entitatem eius. Tertio, Si maior extensio non proveniret a quantitate formaliter, tunc magis extensum non esset magis quantum, sed hoc falsum est. Ergo. Maior est evidens: minor probatur, si magis extensum non esset magis quantum, tum homo longus non haberet maiorem quantitatem homine parvo, quia possem dicere, magis esse extensam quantitatem illius quam huius; Quod si dicas maiorem esse quantitatem in homine longo, quia est plus de materia quam in homine parvo, Contra, ex hoc sequitur, quod ubi est plus de materia, ibi est plus de quantitate, sed hoc est falsum: consequentia est evidens, falsitatem consequentis probo; quia tum in pugillo terra pedali, cum sit plus materia quam in pugillo aeris pedali, erit plus de quantitate, & ex hoc sequitur densum pedale excedere multum in magnitudine rarum pedale, quod est ridiculum nullus enim Mathematicus dicit unquam eorum unum excedere alterum in magnitudine, quorum virumque est pedale. Quarto, ubique que acquiruntur noua in divisibilia, ibi etiam noua partes quantitatis acquiruntur, at perrarefactionem acquiruntur nova in divisionibilia, Ergo: Maior est evidens: minor probatur, nam puncta in aqua post rarefactionem correspondent infinitis aliis punctis vas, quibus antea non correspondebant, ergo per nova puncta acquisita per rarefactionem: antecedens ostenditur in vase usque ad medietatem repleto quod per rarefactionem aqua postea fit plenum; consequentia probatur, quia impossibile est antequa puncta in suam & aliis, pluribus & paucioribus punctis correspondere.

Distingui-

Distinguitur nibilominus ab accretione, quia hac sit materia nova & alimento ex trahere accidente; sed utrūque sive materialis & sive dimensionis est invenit. Cap. 9. 4. Phys. nam ex eandem materia vel composite preexistente per rarefactionem nova quantitas educitur; Nec sequitur quod in determinata materia, vel composite sit determinata quantitas, quia quantitas nequit esse sine materia aut composite. Nec ex hac opinione sequitur penetratio dimensionum, ex eo quod admissat plures dimensiones in eadem materia, quia non in eadem eodem modo se habent; sed non magis extensa quam antea: Sed dicimus per novam quantitatem eandem materiam magis extendi.

THESES ETHICAE.

Esse virtus, quae respondet in aliis universis. Cap. 8. 6. Ethic. Philosophia igitur moralis & prudentia idem erit obiectum, conformatio nimirum actionum humanarum recta ratione.

II. Speculativa Phyllos. praeedit practicam ordine doctrina exalte, an non etiam cognitio summi boni speculatoris cognitionis activi presupponitur? nec ratione cognitionis ullo modo persimilebit. speculatorum ad Ethicam; licet aliquatenus ratione directionis; ideoque plane ex eventu & per accidens afferimus egesse Arist. de felicitate speculativa, ut per eam notior & explicator fieret practica.

III. Cum duplex sit felicitas practica, civilis una, & spiritualis altera, prior autem sita est in actione secundum optimam virtutem moralem, iustitiam nempe universalem, altera prestantior in actione secundum virtutem theologicam excellentissimam, nempe charitatem estque finis prudentia religiosa; ideoque duplex bonum finis sit, naturalis & supernaturalis, mediaque genere distincta, sicut principia ad hos ducentia (licet si inter se conferantur, fulgor unius alterum praestringat) cur exultat e scholis theologorum summum in bonum peripateticum.

III.

III. Sicut non una aliqua facultas sufficit pro acquisitione summi boni, sed plures suo modo & pro modulo conspirant, ita nec ad unam aliquam facultatem spectare, sed per plures se se diffundere affirmamus; summum tamen bonum practicum in voluntate, speculativum in intellectu subiectabitur.

V. Bonum est ex integrâ causa, malum ex singulis defectibus; ideo impossibile est dari alium humnanum singularēm libere elicitiū, qui non sit bonus vel malus; nam si ex integrâ causa sit & omnes conditio[n]es r[e]quisita ad sint, bonus est, si aliqua defuerit malus, & aliud est dari actionem bonam ac beneficium ex Arist. cap. 4. 2. ethic; plane improbamus alium indifferentem ut medium inter privativę opposita, & qualis queso habitus pullulas sit ex huinsmodi actibus; datur quidem aliis non humani indiferentes, ut movere caput, tollere paleam, sed libere elicitiū nullus.

VI. Principia universalia practica nota sunt ex terminis, seque habent ad intellectum practicum, sicut axiomata illa speculabilitia ad speculativum; Ex ijs etiam descendit lex natura, bonum itaque ignorantia non reddit actionem invitam, ignorantes opacum, nec ignorantia eius quod expedit, quia talis est ignoratio, ad quam reducimus ignorantiam invincibilem, qua est eorum, que homines volint scire, & non possunt; Sola itaque ignorantia circumstantiarum constituit actionem invite factam, modo subsequatur persistentia re cognita; & erit illa ratio si ignoratio impedit rationem, Cap. 1. 3. Ethic.

VII. Presertim cum nemo intendens ad malum operetur, ergo autem maxime & dum tantum has est & dicitur, ignorat quidem particularē minorem propositionem, non universalem maiorem, sciens est forte habitu, ignorans autem, 2. cap. 7. Ethic.

VIII. Axiomata &c quae sunt in causa non operculari sunt de istis illis dicta, uno & p[ro]p[ri]a m[od]o, & non transposita, Cap. 9. 2. Ethic, non ergo per medium aliquod ab uno extremo uscio ad aliud deveniendum est, presertim cum ex cap. 6. lib. 2. Ethic. sed ut transposita non transposita est, & etiam quia difficultius est mutare genua quam speciem.

IX. Imo medium illud in quo incident inclinando in aliud extrellum, eo ipso quod sit medium, & ita ut mutari non possit, non

per

per magis & minus, sed tamen genere differet ab extremis, eritque
vel virtus ipsa inchoata vel perfecta. Hinc manifestum est ex
hoc capite non sequi actiones precedentes ac subsequentes habi-
tum virtutis necessario specie distingui. Ad bac, si actio illa pres-
currens prodeat à medio non distincto ab extremis, cum sit ma-
la, viciosa, improba, qui queso gignet virtutis habitum an tene-
bra lucem, & Saturnus Solem generabit?

PROBLEMATA ETHICA.

- V**1. *Trum homo sit sua fortuna faber, an non?*
2. *Virum homo felix potest fieri miser, an non?*
3. *Virum homo ante obitum possit dici felix, an non?*
4. *Virum felicitas sit ens unum per se Categoricum, an non?*
5. *Virum simplex apprehensio boni sufficiat aliquando vos-
luntatem movere, an non?*
6. *Virum actiones praecurrentes & subsequentes virtutis ha-
bitum sint eiusdem speciei, nec nec?*
7. *Virum undecim virtutes morales specie differant, an non?*
8. *Virum virtus heroiaca tantum differat a virtutibus mo-
ralibus quantum quadam earum differunt inter se, an non?*
9. *Virum viri boni & civis boni eadem sit virtus, an non?*

DISPUTATIO ETHICA.

De subiecto virtutum moralium.

QV AESTIO.

*An Virtutes Morales sint subiecti
ve in voluntate.*

Virtutes morales in voluntate ut subiecto residere, his argumentis contendimus. Primo, si aliquis habitus concedendus sit voluntati, maxime virtus moralis sed habitus aliquis est ei concedendus. Ergo; Ratio maioris quam in voluntate sunt passiones non minus proprie quam in operum servitio, alioqui homo nullas haberet nisi communes cum bruis, quod falsissimum est: ut patet de gaudio, laetitia, odio, &c. Minor probatur, quia ratio propter quam potentia tribuitur habitus principaliter est inest, que quidem est libertas in operando circa obiectum, indifferentia seu indeterminatio ad opposita, unde potentia pure naturali cui nulla adest libertas, ne ex participatione voluntatis non competit habitus, ut patet in potentia auditiva & aliis. sed libertas est in voluntate, Ergo; et confirmatur, quia contra opinantes ponunt in voluntate virtutes theologicas & confirmatum amorem honesti radicem & matrem omnium virtutum moralium. Secunda ratio, in intellectu ex actibus fieri pluenter eliciti generatur habitus, qui magis est determinatus ad recte intendandum quam voluntas ad recte eligendum, nam intellectus in quantu habet operationem praviam attulit voluntariu, mere naturaliter agit. Ergo in voluntate ex actibus eius frequenter eliciti generabitur qualitas inclinans ad similes actus, & ea erit virtus, & confirmatur quia habitus non solum conceduntur potentiae ad recte, sed etiam ad facile & incunde operandum: Ergo ut voluntas incunde eligat dictatum a ratione opus habet habitu, quo dicitur voluntas ratio. Quia tunc invenitur voluntas obiectum bonum, cap. 3. 2. Eth. Tertia ratio, Habitus inest ei potentia, ad quam pertinet ipsum obiectum, sed virtus moralis obiectum bonum nimirum, honestum per se & simpliciter est obiectum voluntatis, ut contra opinantes concedere coguntur, Ergo; Quarta ratio, in qua potentia, a ut subiecto residet actus virtus moralis, in ea etiam ipsa residet, Sed actus virtus moralis residet in voluntate, Ergo etiam ipsa virtus moralis in voluntate residet: Maior est evidens, quia actus virtutis moralis est immanens, ideoque manens in eas.

demotentia a qua producitur quantum ad entitatem, nam habens acquisitus solum quantum ad modum facilitatis, promptitudinis, ac delectationis causa est sui actus; ut frequenter docet Arist. ideoque necessario uterque residebit in eadem potentia. Minor probatur: Primo, quia ad hanc virtutem moralis, cum sit actio propria hominis, a facultate hominis propria proficiuntur, cap. 7. 1. Ethic. quae facultas procul dubio est voluntas, & consequenter in ea habebit actus virtutis moralis: Secundo, quia felicitas practica vera actio virtutis moralis perfectione adepta, non autem qualitas aliqua qua sit terminus huius actionis, ut docet Arist. cap. 7. 10. Ethic. *Oo un' öv' n' un' r' v' ross' das ieu à idem, dia r' v' iodi r' d' yd'as, iude' d' ai' r' m' o' p' l' s' in' e' t' u' w' l' n' c' ieu'.* Hec inquam actio in voluntate secundum contra opinantes, ut in subiecto est.

Dicimus tamen voluntatem derelinquere aliquem habitum in appetitu sensitiva, ex imperiis rectis, inclinantem ad hoc, ut appetitus sensitivus incurrat moveatur ad sensibilia ex imperiis voluntatis, qui habens licet proprius non sit virtus, est tamen quodammodo quia inclinat ad ea que sunt consonarationi recta, & ita relinquunt quadam impressio in appetitu inferiori, que dici potest virtus.

THESES ASTRONOMICÆ.

Secundum Astronomos equalis est Solis declinatio ab Aequatore utrinque, rotidemque gradibus & minutis ab eo in ima ac summa abside distat: Spatium itaque est aequalis quod percurrit Sol a primo V. per S. ad primum E. illi spatio a primo E. per V. ad primū V., qui ergo sit, ut Sol multo plures parallelos, ima novem aut circiter describat, dum perambulat semicirculum Borealem, quam dum percurrit Australem: Proportionatio Clavij non valet, nim. quis magis illo tempore accedit ad Angum Eccentrici: hoc autem magis ad oppositum Angis, unde

Q de inquit maiorem partem Eccentrici percurrit quam hic, & ob id plus temporis requirit, ut illam partem percurrat quam ut istam.

II. Certe si in fixo eccentrico suo sit secundum Astronomorum placita, nec unquam in eo mutet locum; nam Auxilia oppositum Augis sunt idem numero punctum reale, & in eadem parte eccentrica est existens in primopuncto ♈, ac ♉, ratio illius auctoris ex posito fundamento valide concutitur; si ergo plures parallelos describant ab equinoctio verso ad autunnale, quam ab autunnali ad vernum, vel admittenda erit aqua in Caelo, vel perpetuum miraculum in ipsius motu, vel recurrentum erit Astronomis ad Epicyclum, vel huiusmodi aliud: Consulerim potius iterum calculos subducere, & nuntium illi opinioni mittere.

III. Consecularium deducit Sacrobos. ex secunda regula de ortu Signorum in Sphera recta, & vis consequentia hac est, quilibet duo arcus Zodiaci aquales & equaliter distantes ab aliquo quatuor punctorum Cardinalium aquales habent ascensiones: qua est regula secunda: At signa opposita sunt huiusmodi: Ergo signa opposita habent aquales ascensiones. Nec aliter deduci potest: Minor videtur falsa, nam nullum datur idem punctum Cardinale, a quo quedam signa opposita equaliter distent; a quo enim aequidistant & cetera? Similiter & cetera? Minor itaque necessario non est intelligenda stricte & in directis terminis, sed per equivalentiam; ita ut vel ab eodem puncto Cardinali aequae distent signa opposita, vel ab equivalente. v. g. quantum distat ille a primo puncto ♈, tantum in a primo ♉, vel quantum distat ille a primo ♉, tantum hic a primo ♈, sic etiam dicendum de & ceteris.

IV. Ex doctrina Sacrobos. de ortu Signorum in Sphaerella, assertum quatuor signa iuxta puncta Solstitialia oriri recte tota-
luer, quatuor iuxta puncta aquinotiorum totaliter oblique, quatuor denique media, & cetera, misere, sennentiro modo, ita ut priorum duorum medianates prima oriuntur oblique, posteriores recte, in duobus aliis opposito modo sit.

V. In sphera autem obliqua sex signa descendentia a primo n. ♈, ad finem & oriuntur recte, sex alia ascendentia oblique, idque totaliter, & nullum signum in hac sphera misere oritur.

VII. Galaxia nil aliud est quam innumerarum stellarum coacervatim consistarum congeries, ut Astronomi per specilli beneficio manifeste deprehenderunt: *Quis igitur Astron. iactabit se numerus rurum stellarum callere; imo ei numerum arena & stellarum aque cognitum putat; sunt igitur stella innumerabiles, ut sacram docet si non potentia physica sicutidem non sunt infinite acti, sed temporentia moralis, quis enim homo qua arte aut quibus annis instruimus poterit eas supputare.*

VIII. Si distantia sit adequata causa scintillationis, certe immensis, imo pene incredibilis illa inter nos & superiores Planetas intercapedo, in iis hunc effectum produceret, cum eatenus sufficiens satia sit: Dicamus igitur non temere banc non esse scintillationis causam saltem totalem, sed concitatissimum & rapidissimum stellarum in oculorum sphera mortuum in orbem, qui efficit hanc jussimodi vibrationem radiorum seu scintillationem. Nec sine ratione hunc ipsis vibrans quia idem conceditur Luna propter ipsius macularum constantem apparentiam, quod autem de una stella probatur de ceteris valeat, ni contrarium demonstretur: in 5. 4. iuniorum queritur etiam. Philos. cap. 11. 2. de Cælo.

VIII. Verum enim vero motus predictarum tanto velocior est, ut ex hac parte fieret comparsatio motus in Epicyclis: Hinc est quod ○, cuius est Epicyclus, deprehendatur habere scintillationem, proinde motum hunc velociorem ceteris Planetis, & profecto si radiorum præcellens fulgor pataretur aciem oculorum advenire, usque cerneremus scintillare, ut patet dum inter nos & Solens in oru & occasu interponuntur nubes non admodum densas.

IX. Impossibile est unum & idem corpus totaliter in differentias loci oppositas simul & semel movere plane insiciamus orbem aliquum inferiorem alio motu totali, quam ab Oriente in Occidentem ferri, licet Eccentrico motum oppositum libenter tribuamus, per lineam tamen circularem directe suppositam linea primi mobilis non moveretur inferior, sed per lineam diversam & quasi medianam inter propriam, per quam intelligentia ipsam move-re nescitur, & primi mobilis; quod significavit Arist. cap. 6. 2. de Cælo, in rebus iuxta rationes id est res ipsas omnia. Quod videlicet iv.

X. Omnino sententiam eorum approbamus, qui sub Cælo imploreo

Cum pyre non plures Sphaeras mobiles quam octo esse existimant, et
asque putamus titubasse, qui sine trepidatione propter motum visus
titubationis seu trepidationis, accessu & recessu, motum ab eo.
casu in ortum, & contra; duos, imo tres sphaerae superiores mul-
tiplicarunt, non solum propter motum horum incompossibilita-
tem, sed etiam propter lubricam & incertam observationem: nam
motus ille ab Occidente perficitur sex milibus annorum (&
parum velociores sunt alijs illi motus) ita ut centum annis va-
nicum gradum absolvet, Quantula queso portio temporis quo
homo aliquis observationem exactam iniuste poterit, spatio nam
triginta annorum, aut circiter respondebit? praterea horum
motuum quis tantus usus esset, cum ad influxum parum vel
nihil profuerint.

XI. Uicunque autem (cum credendum sit artifici in sua
arte, iuxta Philosophi monitum) concederemus Astronomis
motus hos esse veros, propterea tamen corpora tot multiplicis
care nulla necessitas coget.

XII. Pro septem sphaeris inferioribus unicum ponere com-
positum ex duobus Eccentricis rata ², septem Excentricis simi-
pliciter & sex Epicyclis, nisi ausu temerarius & barefis
in Astronomia videretur, nec aliqua ratio refragatur, &
parvum omnia salvantur, nihilominus hac positione curioso-
rum ingenia satiabimus sustinendo duos tantum esse orbes so-
tales: Primum mobile seu firmamentum, & Planetarum Cœ-
lum. Congruenter autem videretur dictum, nam sicut omnes
stella fixa in uno orbe, cur non etiam erratica in uno collo-
cabuniantur?

PROBLEMATA ASTRONOMICA.

V ² Utrum divisio sphaera in rectam & obliquam sit ade-
quata, an non?

2 Utrum

2. *Virum in universa terra sicut bis in anno aquinoltis sunt, an non?*
3. *Virum merito ponenda sunt plura clima quia septem, an non?*
4. *Virum qui habitant sub Aequatore habeant antecos, an non?*
5. *Virum qui habitant sub polis habeant antecos, an non?*
6. *Virum Mercurio plures Eccentrici tribuendi sunt quam alijs quinque Planetiis, an non?*

DISPUTATIO ASTRONOMICA,

*An incrementa, & decrementa Dierum minora sunt prope Solsticia,
quam prope Aequinoctiorum tempus,*

Quidam palam protulerunt prope aquinoltiorum tempus incrementa & decrementa dierum maiora esse aequalis bii temporibus, quam prope solsticia: solum autem experientia comprobatur: certe fabula toto noissimo mundo, unde conplexerunt Solem, in recessu ab Aequatore aquis temporibus minora semper spatia confidere, in accessu vero maiora. Verum si hanc sententiam ad rationis libellam exigere placet, & sensum cum vulgo parumper derelinquere, sensim opinionem tuam foras exiges:

nam si recte rationem invenis, multo secius, si non oppositum deter-
minabis. Vide sine ex thesi prima Solem in fixum ex eccentrico mo-
veret, sed eccentrici motus omnino est uniformis, aequalis, & re-
gularis, sicutem ex te discere cupio, unde ipsius dissimilitudines pro-
veniant? Quae ratio queso, quod nunc circa unum & tardius moveatur
eccentricus, num aliquid hoc in re Horizontis aut Zodiaci obli-
quitas invata, nihil minus, quo enim puto motum eius accele-
rare aut retardare utriusque obliquitas poterit? num tibi patrocinio
natur Philos, is quidem appellavit cap. penult. lib. 2. de genesi
ratione, & corruptione motum secundum rationem, vo-
cavit etiam aequationem? Num quia motus hic est aliquando rati-
onis, aliquando velox? Nequaquam, non enim eorum quae scripsi-
erit in lib. de Cœlo oblitus erat; sed quia ut ibi docet, illa ratione
est, ut in aliis & in aliis, & paulo infra, expubescat. In his tempore
dicitur d' eius in aliis & in aliis, & in aliis, & in aliis, Pro-
ficit hic plane reddit rationem aequationis, & declarat esse elongatio-
nem, & appropinquationem Solis, in hoc autem, solum consi-
tere dissimilitudinem, non vero quod motus Solis in accessu ad equa-
torem, aut recessu ab eodem dissimilis sit; quoniam per aequalia
intervalla in aequalia quidem, sed proportionalia, incrementa vel
decrementa sunt, ut in excessu. Sed miror ex tam debili, quia
dicam imbelli & enervato fundamento, experimentio tam clavis
& inani, non dicam fallaci, motum cœli concusseris. Miror se non
levem aliquam saltem probabilem rationem adduxisse, quam hunc
ut fulcrum supponeres. Certe Philos, semper putarem cum ratio-
ne insinuire posuisse esse, quam mero sensu decipi, licet sensum non
omnino desitiat, sed facilestibz condonaret, qui tunc Astronomus
egisse intelligeret. Verum ne tibi verisimili tempore occatores, aut me-
jores autumnali imponant deceptionis causa (ni me animus fallit)
eruam: quia prope solstitia eundem relegit cui sum Sol continuè nul-
la mora interposita: Propterea per aliquot dies idem apparet ipsius
cursus, eademque distans, aut si viaribus pars celeritate a no-
bi recedit, quo accedebat, cum vero nulla mutationem sensibiliter
in motu ipsius direkte progredens per septem dies, aut circiter
percipiamus, quo paulo aliquam in accessu eius ad idem & recessu
eius ab eodem puncto mutationem, per 15. dies, aut circiter ad-

versum est. Prope vero aequinoctia directe omnino procedit, non
per idem spatium remansit; sed nos istis suis accessum Solis ad primum
& a primo & iterum ad primum & sibi integra revolutione ex-
centrici. Praterea crepusculorum diversitas tanta, que bisce
temporibus accidit, scilicet circa aequinoctia & solsticia, non parvam
occasione experientia rite falsa probabit, qua tibi ratiopere im-
posuit: Vnde per vulgatum illud apud messores roties audivimus,
vespertinum tempus autumno repente ingravere, cum secus aestate
eveniat. Et ecce clare apernitur fallacia causam in se facilem,
qua puto tyronem possum explicare, multo minus quenquam Milonem
decipere, sed sapientis est in loco dissimulare. Nil igitur miris
quod puncta illa appellantur solstitialia, non quod Sol per aliquos
dies, cursum suum intermissione, in illis sit, aut commoretur, sed
quoniam Sole existente prope dicta puncta umbra meridiana ali-
quot diuersus sunt eiusdem longitudinis quoad sensum. nec diurna
nocturnaque spatia notabiliter varianter. Verum si lutes rem
ad hunc experientia notificari iterum ad sensum reducam, verbos
que unica gnomonis umbram perpende, qua omnia compro-
babit.

FINIS.

